

CASANOVA, Emili / HAUF, Albert (ed.) (2008): *El món i l'obra de Joan Francesc Mira*. València: Denes.

El volum que ara ressenyem correspon a unes jornades organitzades per la Biblioteca Valenciana en honor de l'escriptor i professor Joan Francesc Mira. Les perspectives d'estudi són tan variades com la trajectòria de l'homenatjat. Es tracta, doncs, d'un llibre en el qual es fa un acostament a l'obra i al recorregut de l'autor des de disciplines diverses.

En primer lloc hauríem de destacar els estudis dedicats a la creació literària de Mira. El capítol que hi desenvolupa Enric Balaguer, i que obre el volum, és una revisió dels assajos. Incideix en la capacitat per incloure temes de reflexió a partir dels detalls i de l'observació. En aquesta línia destaca el viatge

Estudis Romànics [Institut d'Estudis Catalans], Vol. 33 (2011), p. 381-487

com a motiu anecdòtic que obre les portes a la meditació al voltant del contrast entre cultures. Part d'aquestes és, evidentment, la literatura, i això permet que les glosses de clàssics i de moderns esdevinguin immersions en la «densitat intel·lectual» (p. 24) que destaca Balaguer.

Potser la part més interessant de l'estudi sigui el punt dedicat a la forma de veure la postmodernitat; sobretot en la vessant més egòlatra d'aquesta forma de pensament, perquè descredita la comunitat. També el buit de determinades modes d'estudi sobre raça i gènere en són objecte d'un apunt (p. 28). Finalment aborda qüestions d'estil que tenen molt a veure amb una forma de fer i de plantejar les coses per part de Mira i que no són molt llunyanes a altres gèneres d'escriptura i d'opinió practicats per ell.

De fet, és el que Lluís Meseguer fa al capítol titulat «Temes i estil de la literatura de Joan Francesc Mira», del qual destaquem la capacitat intertextualitzadora que s'hi apunta i que també s'estudia al capítol dedicat a la narrativa, desenvolupat per Piquer.

Meseguer continua anotant trets estilístics que deriven cap a la reivindicació de l'oralitat com a substrat dels llibres de l'autor valencià, la transcripció dels pensaments i la coherència en la caracterització dels personatges, que es fa concret en unes formes dialògiques dignes d'estudi, com també s'apunta al capítol de Piquer (p.213), titulat «L'obra narrativa de Joan Francesc Mira».

El periodisme, tot i la seua vessant assagística, presenta un espai (p. 117-136) en el qual Víctor Mansanet reivindica, per exemple, aquest tret concomitant estilísticament amb Fuster i la independència de pensament de Mira, lluny de les filiacions de les línies editorials dels periòdics, a més d'una proposta d'estudi del seu columnisme des de l'òptica de la neoretòrica.

Pròxims als estudis literaris, els dos capítols dedicats a la llengua —el d'Emili Casanova i el de Vicent Pitarch— s'enfoquen des de dues disciplines diferents. La primera s'acara amb l'obra de l'escriptor des del lèxic (p. 31-67). Amb el rigor amb què acostuma a treballar el professor Casanova, ens trobem amb un buidatge exhaustiu dels mots emprats per l'escriptor, molt interessant si ens fixem en l'aportació de valencianismes i en les solucions per les quals opta l'obra literària de Mira davant determinades variables. La variació lèxica, doncs, queda coberta per aquest treball que es tanca amb unes taules de mots ben il·lustratives (p. 45-67)

L'espai dedicat per Vicent Pitarch porta per títol «Mira, activista per la llengua». Es tracta d'una aportació més al camp de l'activitat humana de l'autor valencià, en la seua dimensió social; des de les dades de tall biogràfic i militant, passant per la producció de texts d'aprenentatge de la llengua com ara *Som* (1974), que va ser fonamental en la formació lingüística de molts aprenents del català d'una manera alternativa, i per *Introducció a un país*, del qual Pitarch ens diu que va plantejar una aproximació força més ambiciosa a la realitat social dels valencians (p. 226). I és aquí on Pitarch incideix en la importància del llibre pel que fa als plantejaments davant del conflicte lingüístic, sobretot perquè desenvolupava una tasca posterior a la pura alfabetització, la conscienciació de collectivitat i les necessitats reivindicatives de la llengua com a mecanisme identitari. Conclou el professor Pitarch la importància de la militància i de l'activitat per la llengua de Mira en uns anys especialment difícils (1962-1982) per als valencians.

En aquest punt trobaríem un vincle que ens aproxima a una altra vessant dels treballs aportats en el volum. Es tracta de la dimensió politicosocial que té com a autors Xavier Ferré —«Sobre els valencianistes dels anys seixanta»—, Francesc Pérez Moragon —«La generació de Joan Francesc Mira: unes notes sobre política»— i Josep A. Solves Almela amb «El pensament nacionalista de Joan Francesc Mira». El primer, Ferré, dona una perspectiva històrica de com van anar afeïçonant-se uns determinats moviments que van cristal·litzar en allò que anomenem «valencianisme». Es tracta d'un conjunt de dades de molt d'interès per a la revisió històrica que expliqui la gestació del moviment cívic que va anar posant els fonaments culturals i polítics dels anys setanta. En definitiva, ens ajuda a entendre com, des d'anècdotes, accions, organitzacions i personalitats, van anar aportant-se les condicions necessàries per a constituir un corrent d'opinió que esdevindria unitari.

Precisament les aportacions de Pérez Moragon ens expliquen amb més detall el fet generacional. Es tracta, com diu l'autor, d'un grup molt lligat al món universitari que va ser capaç de fer bones les previsions fusterianes (p.189) i es va veure esperonat pel pensament del suecà. Les derivacions cap a

l'activisme polític (PSV, PSPV, Bloc Nacionalista) i cultural (professors, escriptors, antropòlegs, artistes plàstics, etc.) donen la dimensió de la preparació i de les idees d'un grup en el qual Mira va tenir un paper molt important.

D'aquest pensament polític que hem citat, naix l'aportació de Solves sobre el pensament nacionalista de Mira. Les raons antropològiques, temporals, intel·lectuals i ètiques esdevenen els eixos sobre els quals descansa la cohesió argumental de l'escrit que, després, se centra en mostrar amb més detall algun dels treballs sobre la naturalesa de la nació, sobre l'edat de les nacions i la pertinença a la cultura europea; fa esment especial a la importància de les elits en la formació del pensament i en la direcció de la nació i acaba amb la consideració de la identitat com a un dret dels pobles per reconèixer-se.

El volum encara presenta quatre capítols més concrets sobre la figura que ens ocupa. Es tracta del treball de Joan J. Gregori sobre l'aportació etnològica de Mira (p. 93-115), del dedicat a la vessant de professor, el de Navarro Sorni sobre els estudis històrics de personatges il·lustres valencians i encara un altre que aborda la formació clàssica de l'escriptor, escrit per Jaime Siles.

El primer incideix en la part formativa de Joan Francesc Mira com a antropòleg, en l'activista que pren consciència d'una realitat antropològica, i ho trasllada més enllà de l'obra estrictament acadèmica, en la literatura principalment.

El capítol que s'ocupa de la part del Mira professor destaca una vessant humana en la qual les anècdotes centren el relat de qui va ser alumne seu d'institut, Juan Luis Moliner.

El treball de Navarro sobre la recerca històrica i documental al voltant de Sant Vicent Ferrer i els Borja (p.171-182) destaca l'atractiu que presenten aquests personatges dins de la història d'Europa i, concretament, la gran dimensió d'aquests valencians que desvetlla l'interès de l'historiador i del curiós. Potser per això deriva cap al contrast de les obres documentals sobre els autors i allò que és producte de la ficció, la novel·la *Borja papa* (1996).

Finalment, Jaime Siles tracta la figura de Mira des de l'estudi de les seues apreciacions sobre la figura d'Hèrcules i l'escrit *Hèrcules i l'antropòleg*; tant des de l'òptica nacional, perquè «és dels grecs», com des de la literària. Però fonamentalment deriva cap a les connexions que hi ha entre els plantejaments del món clàssic com a fonament del posterior, el medieval, el shakespearrià, el cervantí o el proustià, tots relacionats amb les meditacions assagístiques de *Hèrcules i l'antropòleg*. La segona part del treball de Siles està dedicada a referir els components clàssics de la novel·la *Purgatori*, en la qual existeixen evidents manifestacions com ara les de caràcter bíblic, històric (Xerxes, César, la Valentia romana), mítiques i poètiques (Catul).

Comptat i debatut, ens trobem davant d'un recull d'escrits d'índole diversa que ens ajuda a entendre una mica la figura polièdrica d'un dels pensadors, activistes, escriptors i professors més destacat del panorama valencià actual. La capacitat per excel·lir en tots aquests camps dona una idea de com, des de la diversitat, es pot accedir a la figura d'un personatge que, per la seua activitat variada, permet estudis des de tantes perspectives. La pluralitat d'interessos, també, provoca una lectura més detinguda en uns que en altres, segons qui en sigui el receptor. Potser són coses de l'ofici, malgrat això diríem que és una bona oportunitat d'accés pluridisciplinar al coneixement, cosa que no està pas malament.